

DINSHUNOSLIK FANINING TALABALAR MA'NAVIYATIDAGI O'RNI

Abbos RAXMATOV

Farg'ona davlat texnika universiteti

Ijtimoiy fanlar va sport kafedrasi assistenti

Behzodbek JABBOROV

Farg'ona davlat texnika universiteti

55 24 SI guruh talabasi

Annotatsiya. Ushbu maqolada dinshunoslik fanining talabalar ma'naviyatini shakllantirishdagi o'rni ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilinadi. Globallashuv sharoitida yoshlar dunyoqarashi, e'tiqodi va ma'naviy immunitetining mustahkamligi jamiyat barqarorligining muhim omillaridan biri ekani ta'kidlanadi. Dinshunoslik fani talabalarga diniy savod, tolerantlik, tanqidiy fikrlash, milliy-ma'naviy merosni anglash va ekstremistik g'oyalarga qarshi immunitetni shakllantirishda muhim vosita sifatidagi imkoniyatlari ko'rib chiqiladi. Maqolada dinshunoslikning tarbiyaviy funksiyalari, amaliy ahamiyati hamda uni o'qitishning tavsiya etilgan metodlari tahlil qilingan.

Аннотация. В данной статье научно-теоретически рассматривается роль религиоведения в формировании духовно-нравственных качеств студентов. Подчеркивается, что в условиях глобализации устойчивость мировоззрения, вероубеждений и духовного иммунитета молодежи является важным фактором стабильности общества. Рассматриваются возможности религиоведения в развитии религиозной грамотности, толерантности, критического мышления, осознания национально-духовного наследия и иммунитета против экстремистских идей. В статье анализируются воспитательные

функции религиоведения, его практическая значимость и рекомендуемые методы преподавания.

Abstract. This article provides a scholarly and theoretical analysis of the role of Religious Studies in shaping the spiritual and moral values of university students. It emphasizes that, in the context of globalization, the stability of young people's worldview, beliefs, and spiritual immunity is essential for societal stability. The article discusses how Religious Studies may contribute to religious literacy, tolerance, critical thinking, awareness of national spiritual heritage, and resistance to extremist ideologies. The article examines the educational functions, practical significance, and proposed teaching methods of Religious Studies.

KIRISH (INTRODUCTION)

Globalashuv jarayonlari keskin tezlashgan, axborotlar turli koʻrinishlarda oqib kelayotgan hozirgi davrda yoshlarning dunyoqarashi, eʼtiqodi, maʼnaviy qadriyatlari masalasi juda dolzarbdir. Ayniqsa, talaba-yoshlar turli mafkuraviy oqimlar, ijtimoiy bosimlar, virtual muhitdagi taʼsirlarga sezgir boʻlgani uchun ularning ruhiy-maʼnaviy immunitetini mustahkamlash davlat va jamiyat oldidagi asosiy vazifalardan biridir.

Ana shunday sharoitda dinshunoslik fani nafaqat diniy bilim beruvchi, balki maʼnaviy tarbiya, axloqiy ongni shakllantirish, tolerantlikni rivojlantirishga xizmat qiluvchi fan sifatida alohida ahamiyat kasb etadi. Mazkur maqolada dinshunoslikning talaba maʼnaviyatiga taʼsiri, uning tarbiyaviy vazifalari va zamonaviy jamiyatdagi oʻrni ilmiy-nazariy asosda yoritiladi.

METODOLOGIYA (METHODS)

Maqola ilmiy-nazariy sharh shaklida tuzilgan. Dinshunoslikning maʼrifiy, axloqiy va ijtimoiy vazifalari talabalar maʼnaviyati tushunchasi bilan bogʻliq

holda mavzuli tahlil qilinadi. Tarbiyaviy funksiyalar va tavsiya etilgan o'qitish usullari alohida ko'rib chiqiladi. Natijalar empirik tajriba, so'rovnoma yoki statistik o'lchov emas, nazariy umumlashtirish sifatida taqdim etiladi.

Asl maqolada Karimov (n.d.), Mirziyoyev (n.d.), Alimov va Jumaev (n.d.), Yo'ldoshev (n.d.), Abdullayev (n.d.) hamda Xolmatov (n.d.) asarlari sanalgan.

NATIJALAR (RESULTS)

Dinshunoslikning mohiyati va maqsadi

Dinshunoslik dinning kelib chiqishi, mazmuni, funksiyalari, jamiyatdagi o'rni, diniy oqimlar va konfessiyalarni ilmiy yondashuvlar orqali o'rganadi. U diniy jarayonlarni xolis tavsiflash, tarixiy taraqqiyotni tahlil qilish, diniy ong va marosimlarning ijtimoiy hayotga ta'sirini yoritish hamda radikalizmning omillarini o'rganish imkonini beradi.

Dinshunoslikning asosiy maqsadi – talabada mustahkam dunyoqarash, boshqacha fikrlarni hurmat qilish, ijtimoiy barqarorlikni qadrlash, milliy va diniy an'analarni anglash ko'nikmasini shakllantirishdir.

Talabalar ma'naviyatining tarkibi

Talabaning ma'naviyati axloqiy qarashlar, e'tiqod, vatanparvarlik, shaxsiy mas'uliyat, jamiyatga munosabat va ijtimoiy faollikni qamrab oladi. Asl maqolada ma'naviy tayanchning zaifligi radikal g'oyalarga moyillik, ruhiy beqarorlik, ijtimoiy faollikning pasayishi va oson muvaffaqiyat haqidagi tasavvurlar bilan bog'langan.

Shu doirada oliy ta'limdagi ma'naviy tarbiya va dinshunoslik bir-birini to'ldiruvchi yo'nalishlar sifatida ko'rib chiqiladi.

Ma'rifiy va tarbiyaviy funksiyalar

Ma'rifiy funksiya turli dinlar tarixi, e'tiqod tizimlari va qadriyatlar haqida xolis bilim berishdan iborat. Bu diniy savodxonlikni oshirishga xizmat qilishi

mumkin. Tolerantlik funksiyasi esa boshqa qarashlarni hurmat qilish, konfessiyalararo muloqot va bag'rikenglikni rivojlantirish bilan bog'liq.

Asl maqolada diniy manipulyatsiyani anglash, radikal g'oyalarni tanqidiy baholash va yoshlarni noto'g'ri talqinlardan himoya qilish dinshunoslikning muhim vazifalari sifatida ko'rsatiladi. Bunday natijani faqat fan nomining o'zi ta'minlamaydi: mazmun, o'qitish sifati va talabaning mustaqil tahlil ko'nikmasi ham muhim.

Axloqiy tarbiya halollik, rostgo'ylik, mas'uliyat, mehr-oqibat va ota-onaga hurmatning tarixiy-madaniy ildizlarini o'rganishni qamrab oladi. Milliy va diniy o'zlikni anglashda imom Buxoriy, imom Termiziy, Bahouddin Naqshband va Ahmad Yassaviy merosini o'rganish muhim yo'nalish sifatida taklif etiladi.

Axborot muhitidagi amaliy ahamiyat

Internet orqali diniy axborotning tez tarqalishi va virtual diniy yetakchilarning ta'siri ishonchli manbani ajratish zaruratini kuchaytiradi. Maqolada diniy axborotni tanqidiy baholash, shoshma-shosharlikdan tiyilish va manipulyatsiyani aniqlash ko'nikmalariga e'tibor beriladi. Bu ko'nikmalar ijtimoiy barqarorlik, bag'rikenglik, milliy meros va radikalizm omillarini tushunish bilan bog'lanadi.

Dinshunoslikning amaliy ahamiyati dunyoqarashni asosli shakllantirish, haddan oshish va noto'g'ri talqinlarni tanqidiy ko'rib chiqish, tinchlik, totuvlik va ijtimoiy mas'uliyatni qadrlashda ko'rinadi. Oila mavzusida nikoh qadriyati, ota-onaga hurmat va farzand tarbiyasidagi javobgarlik alohida o'rin tutadi.

Asl maqoladagi dinshunoslik stress va bosimga qarshi ma'naviy barqarorlikni oshirishi haqidagi fikr nazariy taxmin sifatida qaraladi.

Tavsiya etilgan o'qitish usullari

Maqolada bahs-munozara va vaziyat tahlili, qadimiy diniy matnlar bilan ishlash, multimedia materiallari, masjid, muzey va tarixiy ziyoratgohlarga ta'limiy tashriflar, tahliliy insholar hamda loyihalar taklif etiladi. Bu usullar bilimni amalda qo'llash, manbani baholash va turli nuqtai nazarlarni muhokama qilishga yo'naltirilishi mumkin. Ular mazkur tadqiqotda sinovdan o'tkazilgan usullar emas, pedagogik tavsiyalardir.

MUHOKAMA (DISCUSSION)

Nazariy tahlil dinshunoslikning diniy savodxonlik, axloqiy mas'uliyat va bag'rikenglikni rivojlantirish imkoniyatlarini birlashtiradi. Bu imkoniyatlarni fan bo'yicha dars o'tilishining avtomatik natijasi deb hisoblash to'g'ri emas. Ta'lim mazmunining xolisligi, munozara madaniyati va manbalarni tanqidiy tekshirish amaliyoti natijaga ta'sir qilishi mumkin.

Diniy e'tiqodni tushunish bilan muayyan e'tiqodga undash vazifalarini ajratish dinshunoslikning ilmiy xarakterini saqlashga yordam beradi. Shu bilan birga, milliy-diniy merosni hurmat qilish turli qarashlarga bag'rikeng munosabat bilan uyg'unlashtirilishi lozim. Asl maqolaning ma'naviy tarbiya g'oyasi shu nuqtai nazardan pedagogik maqsad sifatida talqin qilinadi.

Kelgusida tavsiya etilgan usullar samaradorligini baholash uchun diniy savodxonlik, dalilni tekshirish va muloqot ko'nikmalarining aniq mezonlari kerak bo'ladi. Hozirgi matnda ishtirokchilar, o'lchov vositalari va natijalar berilmagani sababli «samaradorlik isbotlandi» degan xulosa chiqarilmaydi.

XULOSA (CONCLUSION)

Dinshunoslik talabalar ma'naviyatini rivojlantirishda diniy savodxonlik, tanqidiy fikrlash, tolerantlik, milliy merosga hurmat va axloqiy mas'uliyatni qo'llab-quvvatlovchi ta'lim yo'nalishi sifatida ko'rib chiqildi. Uning tarbiyaviy

imkoniyatlarini yuzaga chiqarish uchun xolis mazmun, manba bilan ishlash va faol muhokamaga asoslangan o'qitish zarur. Radikalizmga qarshilik yoki ruhiy barqarorlikka ta'sir haqidagi xulosalar esa qo'shimcha empirik tekshiruvni talab qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR (REFERENCES)

1. Abdullayev, B. (n.d.). *Diniy bag'rikenglik va zamonaviy jamiyat*.
2. Alimov, R., & Jumaev, M. (n.d.). *Dinshunoslik asoslari*.
3. Karimov, I. A. (n.d.). *Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch*.
4. Mirziyoyev, Sh. M. (n.d.). *Ma'naviyat masalalariga oid nutqlar to'plami* [Asl manbadagi umumiy nom].
5. Xolmatov, O. (n.d.). *Din va ma'naviyat: Nazariya va amaliyot*.
6. Yo'ldoshev, A. (n.d.). *O'zbekiston yoshlarining ma'naviy qadriyatlari*.